

מתניתין:

חומר בסמיכה מבתנופה, ובתנופה מבסמיכה:

חומר בסמיכה מבתנופה: שאחד מניף לכל החברים [השותפים בקרבן], ואין אחד סומך לכל החברים, אלא כל אחד ואחד מבעלי הקרבן צריך לסמוך.

חומר בתנופה מבסמיכה: שתנופה נוהגת הן בקרבנות היחיד [באשם ולג שמן של מצורע, בחזה ושוק של שלמים, בלחמי תודה ובלחמי נזיר], והן בקרבנות הצבור [כבשי עצרת ובשתי הלחם הבאים עמם].

א-טז בחיים, כאשם מצורע וכבשי עצרת, ובשחוטין כחזה ושוק של שלמים —

ובדבר שיש בו רוח חיים, ובדבר שאין בו רוח חיים כשתי הלחם, לחמי תודה⁽¹⁾ ולחמי נזיר — ⁽²⁾

מה שאין כן בסמיכה, שאינה נוהגת אלא בדבר שיש בו רוח חיים ובעודה בו.

גמרא

תנו רבנן: "קרבנו" האמור בענין סמיכה: ⁽³⁾

לרבות הוא בא את כל בעלי הקרבן לסמיכה, לומר שיסמכו כולם; ולכך הצרך הכתוב ללמדנו כן —

משום שיכול הייתי לומר לא כן, כי: והלא דין הוא שלא יניפו כולם מקל וחומר מתנופה:

ומה תנופה שנתרבתה להיות נוהגת אף בשחוטין, מכל מקום נתמעטה בחוברין שאחד מניף לכולם —

סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין, אינו דין שתמעט בחוברין להיות אחד סומך לכולם —

לפיכך תלמוד לומר "קרבנו" לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה.

ומקשינן: ותתרבה תנופה בחוברין להיות כולם מניפים מקל וחומר מסמיכה:

ומה סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין, נתרבתה בחוברין וכדמרבינן מ"קרבנו" —

תנופה שנתרבתה בשחוטין, אינו דין שנתרבתה בחוברין! ?

ומשנינן: משום דלא אפשר שתהיה תנופה

אחד ונתינת טעם יש כאן.

1. ראה רש"ש.

2. מה שהזכיר רש"י מכתב יד תנופה בנסכים צריך ביאור.

3. היינו קרבנו האמור בשלמים, וכמבואר לעיל צג א.

פשוטו משמע, שבאותו מקום בבהמה שם סומכין, שם תהא שחיטתה, והרי אין הדבר כן, שהסמיכה על על הראש ושחיטה בצואר! ?

ורבי אלעזר משה זצ"ל פירש: משמעות המשנה היא ששני דינים הם, ובכל אופן צריך שתהא הסמיכה במקום השחיטה, ואפילו אם אירע שהפסיק או לקחו ממקומו צריך להחזיר, וזה אינו אמת; ועל כך מתרצת הגמרא שדין

שמא תאמר: ליניף וליההדר ליניף יניפו כמה פעמים, אף זה אי אפשר:

כי "תנופה" אחת אמר רחמנא [ויקרא ז ל: "ידיו תביאנה את החזה להניף אותו תנופה לפני ה'"] ולא "תנופות" הרבה. (5)

נעשית בכל בעלי הקרבן, שהרי: היכי ליעביד [כיצד יעשו]:

ליניפו כולו בהדי הדדי [יניפו כולם כאחד, ידו של זה תחת ידו של זה], קא היא חציצה. (4)

הפירוש המיוחס לרש"י; [ולכאורה היה אפשר לפרש, שהמיעוט הוא על תנופת הכהן, מה שלא שייך בסמיכה, אלא שהכתוב "תנופה" בענין תנופת הבעלים הוא דכתיב; או אפשר כדברי רש"י מכתב יד המובאים בהערה לעיל].

ולשון הרמב"ם [מעשה הקרבנות ג ט]: שכולן סומכין עליו זה אחר זה, לא יסמכו בבת אחת; ובקריית ספר ביאר, שהוא קפידא שלא לסמוך בבת אחת, ומשום חציצה; אך בכתבי הגר"ז בתחילת תמורה מבאר, שאין צריך לסמוך בבת אחת.

ובתוספתא דמנחות י ד מבואר, שבשאר קרבנות אין סומכין כאחד, ואילו באיל המילואים [בהקמת המשכן] סומכים "אהרן ובניו כאחד", וביאר שם הגר"ז, דבסתם שותפין אין זה בעלות אחת, אלא לכל אחד בעלות בפני עצמה בקרבן, ולכן אין סומכים בבת אחת, אבל באיל המילואים היתה הבעלות לאהרן ובניו כאחד, ובעלות אחת היא וטעונה סמיכה כאחד.

וכפירוש הזה יש לפרש גם אם כוונת התוספתא היא לומר, שלא יסמכו בבת אחת ומשום חציצה, ומשום שאם בעלות אחת היא אין בזה משום חציצה, וכפי שנתבאר בהערה לעיל בשם הקהלות יעקב, וכן מבוארת סברא זו בכתבי הגר"ז שם, ראה שם.

ואולם העירו האחרונים, שאם טעם התוספתא הוא משום שבעלות אחת היא, אם כן למה מבואר בתוספתא שם, דבפר העלם דבר של ציבור, היו סומכים הסנהדרין בזה אחר זה, ואף שבפשוטו בעלות אחת היא.

4. א. אף על גב דמין במינו אינו חוצץ, מכל מקום פירכא היא; ועוד מידי דלאו אורחיה סברא הוא דחוצץ [והביאו ראיות לזה]; תוספות סוכה לו א ד"ה כי.

ב. כתב ברש"י מכתב יד: ואי קשיא, הא אמרינן לעיל סא ב "כהן מניח ידו תחת ידו תחת יד הבעלים ומניף", והוי ידו חציצה?! לא אקפיד, משום דעיקר תנופה בבעלים כדכתיב "על כפי הנזיר".

ובתוספות בקדושין לו ב ד"ה מכניס תירצו: לא דמי, הכא היינו טעמא דלא הוי חציצה בכי האי גוונא, לפי שגזירת הכתוב הוא דבעינן כהן ובעלים, אבל התם גבי שני שותפין חשיב כי האי גוונא חציצה ... לפי שאינה גזירת הכתוב שיהיו שניהם מניפין; וראה עוד שם ישוב אחר.

ובקהלות יעקב [קדושין סימן לג] ביאר את תירוצם הראשון, דכששניהם מצוה אחת וסיבה אחת לשניהם, אזי נחשבים הם כחד לענין חציצה; אבל בשותפין כל אחד מתחייב מחמת חלקו שלו שיש לו באותו קרבן, דמחמת חלקו הוא בעלים להצריכו תנופה, וחלקו של זה לא הוא חלקו של זה והן סיבות מיוחדות לכל אחד מהשותפין להצריכם תנופה, וכל כי האי גוונא לאו בני חדא ביקתא נינהו, שנאמר דכולהו כחד חשיבי ואינם חוצצין זה לזה; ראה שם ראיות ליסוד זה, וראה עוד שם.

5. אבל גבי סמיכה שלא נאמר לשון "סמיכה" בהתיחסות לקרבן אלא בהתיחסות לבעלים, שפיר יש לומר שסמוך כל אחד מבעלי הקרבן בזה אחר זה, כדי שלא תהא חציצה; על פי

ומקשינן: וכי סמיכה בשחוטין ליתא [וכי לא מצאנו סמיכה בשחוטין]?!⁶

והתנן במסכת תמיד לג ב: בזמן שכהן גדול רוצה להקטיר את קרבן התמיד, כי דין הוא שהכהן הגדול יכול להקריב בכל שעה כל קרבן שהובא להקרבה:

היה הכהן הגדול עולה בכבש של המזבח והסגן שלו בימינו, הגיע למוחצית הכבש, אוחז הסגן בימינו של כהן גדול והעלהו [מסייע לו לעלות], שכבר נתייגע בעליית חצי הכבש — (6)

והושיט לו הראשון מבין שלשה עשר הכהנים העוסקים בתמיד (7) את הראש והרגל שהם הנקטרים בתמיד תחילה, וסומך עליהם כהן גדול וזורקן על המערכה שעל המזבח.

הושיט השני לראשון, מושיט הכהן השני מבין שלשה עשר הכהנים לכהן הראשון את

ששתי הידים של התמיד, ונותנו הראשון לכהן גדול, והוא סומך עליהם וזורקן על המערכה.

משהושיט השני את שתי הידים נשמת השני והלך לו.

וכך היו מושיטין לו הכהנים הנוספים את שאר כל האברים של התמיד, כל אחד מהם מוסר לכהן הראשון, שהיה מוסר לכהן הגדול, והוא סומך עליהם וזורקן על המזבח.

ובזמן שהוא — הכהן הגדול — רוצה, הוא סומך על האברים ואחרים מקבלים אותם וזורקין על המזבח.

הרי מבואר שיש סמיכה גם בשחוטין?!⁸

אמר תירץ אביי: התם, הסמיכה המבוארת שם אינה מן התורה, אלא משום יקרא דכהן גדול [חשיבותו של הכהן הגדול], שתהא הקטרתו מעולה משאר הקטרות.⁽⁸⁾

הדרן עלך שתי מדות

6. פירוש הרא"ש לתמיד.

7. את אברי התמיד היו מעלים להקטיר על המזבח אחד עשר כהנים, הראשון נוטל את הראש ואת הרגל ומקטירו, והשני — לדעת רבי עקיבא — מקטיר את שתי הידים, ושאר כל האברים כמפורש בברייתא במסכת יומא כה ב.

8. נתבאר על פי רש"י מכתב יד, ומסתבר, שלדעתו פירוש "יקרא" הוא חשיבות; ובפירוש המיוחס לרש"י פירש: שיהא נראה כמו שהקריב הוא את כולן, היה סומך עליהן; ובפירוש הרא"ש לתמיד, ביאר: להראות שעבודת כהן גדול חשובה לכך סומך ...

פרק שתי הלחם

מתניתין

הפרק שלפנינו בחלקו הראשון עוסק בשני ענינים:

א. שתי הלחם הבאים בשבועות:

הוא מה שאמר הכתוב [ויקרא כג]: "עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה [מנחה ראשונה מתבואת החיטים החדשה] לה'. ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתי שני עשרונים סולת תהיינה [בלי שמן] חמץ תאפינה בכורים [ראשונה לכל המנחות] ... ועשיתם ... שני כבשים בני שנה לזבח שלמים. והניף הכהן אותם [את שני הכבשים מחיים] על לחם הבכורים תנופה לפני ה' על שני כבשים, [ואין מקטירים מהם כלום, אלא] קודש [קדשי קדשים הם] יהיו לה' לכהן".

ב. לחם הפנים שמסדרים על השולחן מדי שבת בשבתו:

הוא מה שאמר הכתוב [ויקרא כד ה]: "ולקחת סולת [בלי שמן] ואפית אותה שתי

עשרה חלות שני עשרונים יהיה החלה האחת. ושמת אותם שתי מערכות [זו בצד זו לאורך השולחן, וכל חלה ארוכה מרוחב השולחן, והיא מכופפת כלפי מעלה] שש המערכת [שש חלות זו על גב זו] על השולחן הטהור לפני ה'. ונתת על המערכת לבונה זכה [בוך – "כף" בלשון הכתוב – ובו מלוא קומץ לבונה על כל אחת משתי המערכות, או בסמוך להם, ונחלקו בו תנאים בפרק זה], והיתנה ללחם לאזכרה [אין מן הלחם לגבוה אלא הלבונה, שמסלקין אותה בכל שבת ושבת ומקטירים, והיא ללחם לזכרון כקומץ שהוא אזכרה למנחה] אשה לה'. ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' [היו מסלקים את הלחם, ועורכים לחם חדש] תמיד, מאת בני ישראל ברית עולם".

שתי (1) הלחם הבאים בשבועות:

נילושות אחת אחת עשרון לכל חלה, (2) ונאפות היו בתנור אחת אחת [בזה אחר זה]. (3)

לחם הפנים:

חלה, הלכך צריך לחלק הסולת וללוש כל אחת ... אבל אם יחלק העיסה, אפשר שאין כאן סולת עשרון, ראה עוד שם שהאריך.

3. האחרונים דנו: אם קפידא היא שיאפה דוקא אחת אחת, או שלא בא התנא אלא להוציא מלחם הפנים שהיה בו דין שתי שתיים, כי ממה שאמר הכתוב גבי לחם הפנים "ושמת אותם"

1. לחם משמש לשון זכר ולשון נקיבה, כמבואר בתוספות.

2. לומר שלא ילוש שתי עשרונות כאחת, ויחלקם, כן מתבאר כוונת המשנה בחזון איש [מנחות כו ד], שכתב: צריך לפרש מה חילוק יש בין לש אחת ללש שתיים בבת אחת; ואפשר, דכיון שהקפידה תורה על עשרון לכל

— (5) **היה עושה אותן**, מתקן את הבצק בתוך הדפוס; והיה מכניסם לדפוס אחר שבתנור.

וכשהוא רודן מן התנור היה נותנן לתוך דפוס אחר כדי שלא יתקלקלו, שדקים הם ואם אינו נותנם בדפוס הרי הם

נילושות אחת אחת משתים עשרה החלות [שני עשרונים לכל חלה], **ונאפות** בתנור **שתיים שתיים**, כדילפינן לה בגמרא מן הכתוב. (4)

ובדפוס — תבנית התואמת את צורת החלה

כיון דמפיקנן לה מקרא שלא ימדוד בשל שלשה לפר, אם כן ראוי הוא לאותו כלי; והוא הדין כאן, כיון דילפינן מקרא שיאפה אותם שתיים שתיים, אם כן ראויין לאותו כלי, ומתקדשין.

ובד"ה ואתי כתב עוד ליישב: אפילו למאן דאמר "תנור מקדש", לא היתה זו קדושתה האחרונה של הלחם, אלא קדושת התנור היתה מכשירן רק לסדר על גבי השולחן, והשולחן מקדשן שיהו ראויין להקרבה להקטיר עליהם את הבזיכין, והיינו משום שסידור השולחן עצמו עבודה היא, וכמבואר ביומא כד ב שזר חייב עליו מיתה, ואם כן הצרך התנור לקדש את הלחם לעבודה זו; ואם כן ניחא, כי זה דבכל המנחות אינן קדושות לחצאין, הוא משום שהקידוש הוא שתהיה המנחה ראויה לקמיצה, אבל בלחם הפנים השולחן הוא זה שמקדש שיהא ראוי לקמיצה דהיינו לסילוק בזיכין, ועל השולחן הרי כל הלחם ביחד; והתנור מקדש רק שיהא ראוי לסידור, ולזה אפשר דיכול להתקדש אף לחצאין, כיון שיהיה אחר כך קידוש אחר בבית אחת.

ומיהו העירו האחרונים, שכל דבריו הם רק לענין לחם הפנים, אבל אכתי תיקשי משתי הלחם שהתנור מקדשם כדלקמן צה ב; ואף לתירוץ ראשון לא ייתכנו דבריו בשתי הלחם, אלא אם דין הוא לעיכוב שיאפה אחת אחת בשתי הלחם, ראה בזה בהערה 3; **וראה עוד** בהערה 7.

5. **כתב בטהרת הקודש**: אם כי מלשון המשנה משמע שאף את שתי הלחם היה עושה בדפוס,

הוא שלמדנו למעט את שתי הלחם, כמבואר בגמרא; ראה חזון איש הנוכח בהערה 1, ובטהרת הקודש, ובהערה 4.

4. **בקרן אורה פירש**, שהיה מכניס לתנור שתיים שתיים, וכדילפינן לה בגמרא מ"ושמת אותם" מיעוט רבים שתיים, והיינו בשעת שימה, אבל בשעת אפייה היה כבר מכניס לתנור את כל החלות; וההכרח לזה מהמבואר לקמן צה ב, שהתנור מקדש את הלחם, והרי אין כלי שרת מקדשין אלא אם יש בהם את כל השיעור כאחת; [ראה לעיל ח א וזבחים פח א: אין מנחה מתקדשת לחצאין, אין כלי שרת מקדשין אלא מלאין].

אך במקדש דוד [סימן ג אות ג ד"ה ואתי] דחה תירוצו מדברי התוספתא במנחות פרק יא: תנור היה לה כמין כוורת מרובע, של שתי הלחם היה מחזיק אחד, ושל לחם הפנים היה מחזיק שתיים; והיינו משום דשתי הלחם נאפות אחת אחת, ולחם הפנים שתיים שתיים, ומוכח, דכל האפייה לא היתה רק שתיים ביחד; [ומזה יש ללמוד לכאורה גם, ששתי הלחם נאפות אחת אחת בדוקא, ראה הערה 3].

ותירץ הוא בד"ה עוד, על פי מה שהקשה עוד: האיך היה מודד למנחת נסכים — שהיא צריכה שלש עשרונות — בעשרון אחד, כמבואר בתחילת פרק שתי מידות; ובהכרח לפרש על פי מה שכתב רש"י זבחים פח א, שהטעם הוא משום שאינו ראוי לכלי, ואם כן זה הוא דוקא בשאר כלים שצריך להיות שם המנחה כשהיא שלמה, וכשיש שם פחות אינו ראוי לכלי, אבל

מתקלקלים. (6)

גמרא:

שנינו במשנה: שתי הלחם נילושות אחת אחת, ונאפות אחת אחת; לחם הפנים נילושות אחת אחת ונאפות שתיים שתיים:

ומפרשינו: **מנא הני מילי?**

דתנו רבנן:

כתיב בלחם הפנים [ויקרא כד ה]: **"שני עשרונים יהיה החלה האחת"**, מלמד שנילושות אחת אחת.

מנין שאף שתי הלחם כך שיהיו נילושות אחת אחת, תלמוד לומר "יהיה" שמיותר הוא ללמד על שתי הלחם.

ומנין שאפיתן — של לחם הפנים — שתיים שתיים, כלומר, מנין שנתן שתי חלות כאחת לתוך התנור?

תלמוד לומר **"ושמת אותם"**, הרי למדנו ששימה ראשונה תהיה כמספר המועט ביותר המשתמע מלשון **"אותם"**, ומיעוט רבים שתיים. (7)

יכול אף שתי הלחם כן שיהיו נאפות שתיים שתיים, תלמוד לומר "אותם" למעט: אותם ולא את שתי הלחם.

ותמהינן: **האי "אותם" הא אפיקתיה** [כבר דרשנוהו ללמד שיהיו שתיים באפיה]! ?

ומשנינן: **אם כן שלא בא הכתוב אלא ללמד שיאפה שתיים שתיים, לימא קרא "ושמתם" שהוא כמו "ושמת אותם", ומאי "ושמת אותם" —**

שמעת מיניה — מתיבה זו — תרתי.

תנורבנן: כתיב "ושמת אותם" — בדפוס. (8)

שלשה דפוסים הן:

א. **נותנה לדפוס ועדיין היא בצק, כלומר, עושה בצק ונותנה בדפוס כדי שיקבל הלחם**

אבל אם ירצה יאפה את כולם כאחת; ובמנחת חינוך [מצוה צו ד"ה עושין] פשיטא ליה שיכול לעשות כן; וראה בהגה"ה על השפת אמת ובהגהות הנדמ"ח על המנחת חינוך שהביאו מדברי הר"ש בתורת כהנים, שדוקא הוא; ודברי המקדש דוד שהובאו בהערה 4 בענין קידוש הלחם בתנור, ייתכנו רק לפי הר"ש.

8. לכאורה נראה שהלימוד הוא על הדפוס שבתוך התנור, שהרי באמת פשוטו לשון הכתוב הוא שימה שעל השולחן שהיא אינה בדפוס, וכמבואר בתוספות סוף ד"ה וכשהוא; ובהכרח שדרשת הגמרא היא על השימה הראשונה שהיא בתנור, וכדלעיל.

הרי שהרמב"ם בפרק ז מתמידין ומוספין לא הזכיר דבר זה, ראה שם שסייע את דברי הרמב"ם; וראה עוד בפירוש המשניות להרמב"ם על המשנה דלקמן צו א, שמבואר בדבריו שהיתה צורת שתי הלחם דומה לזו של לחם הפנים שהיו להם דפנות, ובמה שכתב בתוספות יום טוב שם.

6. הרחבה בענין דפוסים אלו, ראה לקמן צו א בהערות על המבואר שם "וקערותיו" אלו הדפוסים.

7. בשפת אמת נסתפק: אם דוקא שתיים, או שמא לא בא הכתוב אלא להוציא אחת אחת,

את צורתו.

ב. וכמין דפוס היה בתנור, והיה נוטל את הבצק של כל חלה מתוך הדפוס הראשון, ונותן כל חלה לדפוס שבתנור.⁽⁹⁾

ג. וכשהוא רודה מן התנור, הרי הוא נותנה לכל חלה בדפוס שלישי, כדי שלא תתקלקל.

ומקשינן: למה לי את הדפוס השלישי — ולהדרה לדפוס קמא יחזיר כל חלה לדפוס

הראשון שהיה נותן בו את הבצק?!]

ומשינינן: כיון דאפי לה בתנור נפחה רב [מתנפחת ומתרבה כל חלה בשעת האפייה], ושוב אין היא נכנסת לדפוס הראשון, והיה צריך דפוס שלישי גדול יותר.⁽¹⁰⁾

איתמר:

לחם הפנים כיצד עושין אותו [איזו צורה היה להם]:

נתונה, אי אפשר להדביקה.

והנה בתוספות בד"ה וכשהוא, נראה בהדיא שהדפוס השלישי היה מחוץ ללחם, שהרי מבואר שם שאלו הם ה"קערות" הנזכרות בתורה, וגם דנו שם שהקערות יקדשו את הלחם; וכתבו אחרונים [שפת אמת ורש"ש; וראה זבח תודה], שאף בדפוס הראשון לא נסתפקו שהיה הדפוס מחוץ ללחם, שאם גם על הדפוס הראשון נסתפקו, מה הועילו במה שביארו שהלחם חוץ לדפוס, שהרי אכתי תיקשי: וליהדרה לדפוס קמא, ומה בכך שהתנפח הלחם; אך ראה תוספות יום טוב ולחם משנה תמידין ומוספין ה.

ולשון הרמב"ם [תמידין ומוספין ה ח], הוא: ושלשה דפוסין של זהב היו להן, אחד שנותנין בו החלה והיא בצק, והשני שאופין אותה בו, והשלישי שנותנין אותה בו כשרודה אותה מן התנור.

ג. ובעיקר קושיית התוספות: היכי מינפחה, ראה לשון רבינו גרשום, שכתב: וכמין דפוס היה לה בתנור, גדול מעט מן הדפוס הראשון [וכמו הדפוס השלישי שהיה גדול ממנו משום הניפוח]; וכוונתו לבאר האיך היה הלחם מתנפח בתוך התנור; וראה עוד ב"ברכת הזבח".

10. ברמב"ן על התורה על הפסוק "ועשית

9. א. לדעת רש"י בחומש [שמות כה כט], דפוס זה היה של ברזל; אך מדבריו לקמן צ"א על מה שאמרו שם "קערותיו אלו הדפוסין", וביאר שהם הדפוסים של הבצק והאפיה, מבואר, שאף זה של זהב היה, כי הרי הקערות היו מזהב כמפורש בכתוב; וכן מבואר ברמב"ם [תמידין ומוספין ה ח] שכל שלושת הדפוסים של זהב היו.

ולשון הברייתא "כמין דפוס היה לה בתנור", וכן מלשון הברייתא דלקמן צ"א א "כמין כוורת היה לה בתנור", היה נראה לכאורה שחלק מהתנור היה עשוי כמין דפוס; ועל כל פנים ודאי משמע, שהיה הדפוס קבוע בתנור; וראה בזה ביד בנימין בשם החת"ם סופר וטהרת הקודש.

ב. כתבו התוספות על מה ששינונו "ובדפוס היה עושה אותן": אי אפשר לברר אם היה מתקן הלחם מחוץ לדפוס, והיינו שהיה הדפוס בתוך הלחם; או שהיה הלחם בפנים?

ומתוך הסברא נראה, שהלחם בתוך הדפוס; אבל מדקאמר בגמרא "וליהדרה בדפוס קמא", ומשני "כיון דאפי לה נפחה", משמע, שהלחם חוץ לדפוס, דאי בתוך הדפוס, כיון דכמין דפוס היה לה בתנור, היכי מינפחה, הא אין הדפוס מניחה; ועוד, דבכל דוכתא משמע, שהיו מדביקין את הפת בתנור, ואם בתוך הדפוס

ב-דצ רבי הנינא אמר: כמין תיבה פרוצה מלמעלה; היינו: הלחם היה עשוי משוליים ושתי דפנות זו כנגד זו, והיתה תחתית הלחם נתונה כשארכה לכל רחבו של השולחן, ודפנות הלחם עולות בקצות השולחן משני צידיו של רוחב השולחן, מזה אחת ומזה.⁽¹⁾

רבי יוחנן אמר: כמין ספינה רוקדת [מרקדת ושטה מהר על פני המים], היינו: לא היו ללחם שוליים כלל, וכעובי אצבע בלבד היה עומד על השולחן, ואילו דפנותיה משופעים כלפי מעלה.⁽²⁾

א. בשלמא למאן דאמר: כמין תיבה פרוצה,

קערותיו ... ומנקיותיו", ביאר בדעת אונקלוס, שהקערות הן הדפוסים שלאחר האפיה, ואילו ה"מנקיות" הן הדפוסים שלפני האפיה, כי חלוקים הם במהותם, שהדפוס הראשון היה לפי מידת הלחם, ואילו הדפוס האחרון לא היה מתקן לפי מידת הלחם, ראה שם.

1. תוספת ביאור: מבואר במשנה לקמן צו א:

א. השולחן שבמשכן היה ארכו עשרה טפחים לרבי יהודה, ושנים עשר טפחים לרבי מאיר; ואילו רחבו היה חמשה טפחים לרבי יהודה, וששה טפחים לרבי מאיר; והיה נתון ארכו לארכו של בית, דהיינו מן המזרח למערב.
ב. ארכו של הלחם עשרה טפחים ורחבו חמשה טפחים לדעת כולם, והיה נתון ארכו של הלחם לרחבו של השולחן, דהיינו מן הצפון לדרום.

ג. עודף ארכו של הלחם על רחבו של שולחן היה טפחיים ומחצה לרבי יהודה, ושפחיים לרבי מאיר; ולפיכך שנינו שם: "וכופל טפחיים ומחצה מכאן, וטפחיים ומחצה מכאן" לרבי יהודה, ולרבי מאיר "כופל טפחיים".

ד. שלשה קנים לרוחב השולחן היו נתונים בין לחם ללחם [מלבד בין העליונה לזו שלמטה הימנה, שלא היו אלא שני קנים].

ה. מבואר בגמרא לקמן צו א: אמר רבי יוחנן: לדברי האומר טפחיים ומחצה כופל, נמצא שולחן מקדש חמשה עשר טפחים למעלה, לדברי האומר טפחיים כופל, נמצא שולחן מקדש שנים עשר טפחים למעלה.

וביאור שיטת הסובר "כמין תיבה פרוצה" — הוא:

תחתית הלחם ארוכה היתה עשרה טפחים, כאשר מתוכה נתונים חמשה או ששה טפחים לרוחב השולחן, ואת העודף — הן הטפחיים או הטפחיים ומחצה שנוכרו במשנה — היה כופל משני צידי השולחן בצפון ובדרום, והן הן דפנות הלחם; ואילו מן המזרח ומן המערב היתה פרוצה, וכן מלמעלה היתה פרוצה; [ומלשון רש"י נראה, שלשון "כמין תיבה פרוצה" מתיחס לגג הלחם]; וצייר רש"י את צורתו כאות ח"ת הפוכה.

והיינו דאמרינן בגמרא הנזכרת, שהיה גובה כל המערכת שנים עשר או חמשה עשר טפחים, שהוא חשבון הדפנות — למר כדאית ליה, ולמר כדאית ליה — כפול שש לחמים.

2. שיטת רבי יוחנן טעונה ביאור נרחב, וכפי שיתבאר:

לשון רש"י הוא: אין לה [לספינה] שוליים, אלא מלמעלה רחבה ומלמטה כלה והולכת עד כאצבע, ושתי ראשיה חדין והולכין וגבוהין למעלה ואין נוגעין במים, ולהכי קרי לה "רוקדת" שמהלכת מהר; וצייר רש"י [כמבואר בתוספות, שציורו של רש"י הוא], כמו האות הלועזית ש; ועוד כתב רש"י לקמן צו א על מה ששנינו: "וכופל טפחיים ומחצה": למעלה מכאן ומכאן ... ונמצאו זקופות בשוה לשפת השולחן; ולמאן דאמר כמין ספינה רוקדת: הווי הנך דפנות הולכות וזקופות בשיפוע.